

Висновки:

Запропонований планетарний вібропривод дозволяє генерувати двочастотні коливання, форму і розмах яких можна змінювати регулюванням основної частоти, а також співвідношення радіусів R , r , що розширює технологічні можливості вібропресу.

Отримані залежності можуть використовуватися при розрахунку конструктивних, кінематичних і динамічних параметрів планетарного віброприводу преса.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гусев Б.В. Вибрационная технология бетона/ Б.В. Гусев, В.Г. Зазимко. – К.: Будівельник, 1991. – 160с.
2. Сердюк Л.И. Вибрационные управляемые машины// Международный периодический сборник научных трудов: Обработка дис-

- персных материалов и сред. – Одесса: НПО «ВОТУМ», 2003. – Вып.. №13. – С. 33-39.
3. Уткин В.Л. Новые технологии строительной индустрии/ В.Л. Уткин – М.: ЗАО «Русский издательский дом», 2004. – 116 с.
4. Савченко О.Г. Обладнання комплексів для виробництва будівельних дрібноштучних стінових виробів: Навчальний посібник/ О.Г.Савченко – Х.: Тимченко, 2006. – 416 с.
5. Дворкін Л.Й., Житковський В.В., Каганов В.О. Бетони на основі наджорстких сумішей. – Рівне: Вид-во РДЦНТЕІ, 2006. – 179с.
6. Дворкин Л.И., Житковский В.В. Технологические особенности вибропрессованных бетонов.// Строительные материалы и изделия. – Киев, 2007. – № 4. – С. 11-14.
7. Декл. пат. 61616 Україна, В 06 В 1/16. Віб-розбуджувач/ Ємельяненко М.Г. (Україна), Саєнко Л.В. (Україна). – №2003032318; Заявл. 18.03.03; Опубл.17.11.03; Бюл. №11. – 3с.

УДК 504.064.4

О. О. Фоменко, В. С. Маслова

Харківський національний університет будівництва та архітектури

АНАЛІЗ ТЕХНОЛОГІЙ ПЕРЕРОБКИ ТВЕРДИХ ПОБУТОВИХ ВІДХОДІВ

Вступ. Цивілізаційні досягнення людства постійно супроводжуються появою певних проблем. Так урбанізація та суттєве підвищення рівня проживання людей породило велику проблему міст у всьому світі – накопичення великих обсягів твердих побутових відходів (далі - ТПВ). На нашій планеті щороку збирається більше півтора трильйона тон ТПВ, і, до того ж, ця цифра щороку збільшується.[1] На міських звалищах навіть середнього міста щорічно накопичуються сотні тисяч тон ТПВ. Розкладаючись, вони отруюють повітря, ґрунт, підземні води та перетворюються у серйозну небезпеку для навколишнього середовища і людини. У зв'язку з цим пошук ефективних та екологічно чистих технологій переробки сміття стають **актуальними завданнями**.

Проблема утилізації відходів здавна вважалася технічно і економічно складною. Вона існує через відсутність системного підходу на етапах розробки проектів містобудування, які обов'язково повинні були б включати об'єкти сміттєпереробних підприємств, що використовують передові технології пе-

реробки ТПВ.

Серед способів збирання та обробки ТПВ у різних країнах, які використовуються в даний час, за рівнем їхньої досконалості, можна виділити наступні: складування на полігонах та звалищах; спалювання без сортування та утилізації тепла; сортування з використанням складових; сортування з компостуванням органічних складових; сортування зі спалюванням та утилізацією тепла; сортування зі спалюванням, утилізацією тепла та компостуванням органічної складової.

Метою роботи було аналіз технологій та технічних засобів переробки ТПВ для орієнтування в майбутньому на самі безпечні їх напрямки. Огляд та оцінку різних способів переробки виконано у відповідності до етапів їх становлення.

Вивезення ТПВ на звалища або складування їх на полігонах до останнього часу є найпоширенішим, а в багатьох державах зі слабкою економікою і залишається основним, способом боротьби з побутовими відходами в містах.

Та цей спосіб не вирішує проблему, а лише ускладнює її. Звалища - це не тільки епідеміологічна небезпека, вони неминуче стають потужним джерелом біологічного забруднення. Наглядно загальна картина екологічних загроз ТПВ, які складаються на звалищах, представлена М. Є. Краснянським (рис.1) [2].

Тому полігонне захоронення ТПВ слід розглядати як вимушене, в якійсь мірі, короточасне вирішення проблеми, яке в принципі суперечить екологічним аспектам.

В теперішній час існують проекти відносно екологічно безпечних полігонів для складування ТПВ [2]. Ці полігони є досить складними технічними спорудами. У відповідності до міжнародних вимог вони, крім багатошарового ізолюючого дна з непроникливою плівкою, повинні включати дренажні системи з пристроями для збору і біогазу, і фільтрату, а також спеціальне обладнання для очищення і знезараження фільтрату. Такі полігони вимагають досить вагомих витрат на їх будівництво та обслуговування. Тому основним способом в державах зі слабкою економікою залишається вивезення сміття на звалища.

Просте спалювання сміття стало наступ-

ним етапом боротьби з наростаючою проблемою накопичення ТБВ. Однак, як було встановлено, продукти згоряння ТПВ також отруюють середовище.

Багаторічна робота сміттеспалювальних заводів у недалекому минулому у Роттердамі (Нідерланди) призвела до того, що в радіусі 30 миль коров'яче молоко стало настільки забрудненим діоксинами, що його заборонили продавати. У Швеції сміттеспалювальні заводи викидали щороку до 0,5 т кадмію, 3,3 т ртуті і 8400 т соляної кислоти. А шлак і зола сміттеспалювальних заводів містили високі концентрації важких металів.[1]

Кількість утворених в процесі спалювання діоксинів і фуранів залежить від температури процесу (їхній ефективний розклад відбувається за температури вище 1250⁰С і витримці більш ніж 2 сек.). Вторинне утворення цих речовин може мати місце при повільному охолодженні димових газів у інтервалі температур 200-450⁰С. [2] В цьому велика небезпека самозаймання звалищ ТПВ.

Термічний метод (спалювання) - є найбільш ефективним способом боротьби з екологічними загрозами ТПВ. Він дає можливість знизити обсяги відходів, які складаються, у десять разів [4].

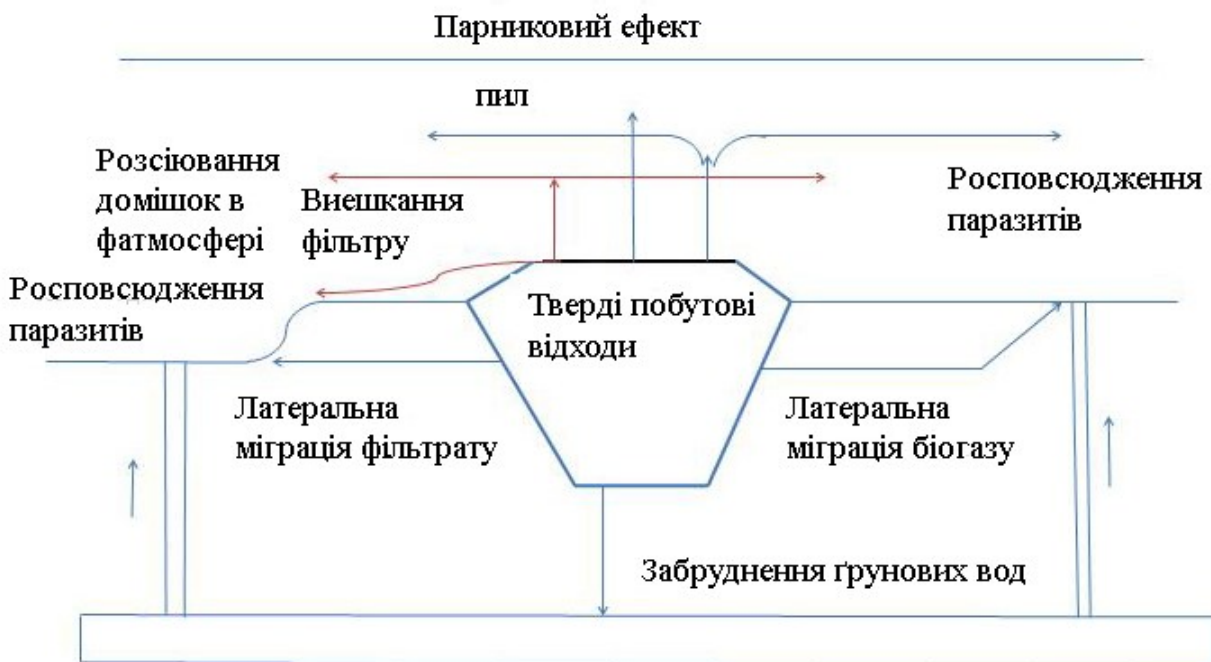

Рис. 1. Екологічна небезпека звалищ побутових відходів

Плюс до того, незгорілі залишки вже не містять органічних речовин, що викликають самозаймання і гниття, тому ймовірність епідемії зведена до нуля. Але і спалювання має свої недоліки. Головною небезпекою, у зв'язку зі збільшенням частки пластику у відходах, залишаються викиди в атмосферу шкідливих фуранів і діоксинів. Небезпека, пов'язана з виділенням цих речовин, визначається їхніми специфічними фізико-хімічними властивостями. Переходячи в ґрунт і воду, діоксини утворюють токсичні комплекси з органічними речовинами, які активно розповсюджуються в природі. Вони прилипають до часток пилу і легко переносяться повітрям, водою, ґрунтом. Здатні накопичуватися у організмі людини, хлоровані вуглеводні пригнічують імунітет, незворотно розбалансовують обмін речовин, і найголовніше – порушують роботу генетичного апарату людини.

Разом з тим, на сьогоднішній день життя великих міст неможливе без заводів зі спалювання побутового сміття. Сміттєспалювальні заводи (ССЗ) вирішують декілька завдань, які сприяють нормалізації стану довкілля. По-перше, в них переробляється і знищується та велика кількість сміття, яку щодня залишає після себе сучасне місто. По-друге, вони виробляють теплову енергію. І, по-третє, вони значно знижують обсяг залишків, які вивозяться на полігони.

Бум будівництва ССЗ припав на період енергетичної кризи 1970-х рр. У розвинутих країнах було побудовано сотні ССЗ. Здавалося, проблема утилізації ТПВ вирішена. Але ССЗ того часу не мали надійних засобів для очищення відпрацьованих газів, які викидаються в атмосферу.

Оскільки на протязі останніх десятиріч була відсутня альтернатива ССЗ, весь час відбувався активний пошук більш безпечних технологій спалювання. У США була запущена програма модернізації ССЗ, завдання якої - звести до мінімуму небажані викиди. В Японії, розробляються більш ефективні методи спалювання сміття, такі як спалювання в печах з киплячим шаром, шарове спалювання, низькотемпературна газифікація.

З другої половини 1990-х рр. в Європі почалося спорудження ССЗ другого поко-

ління. У вартості цих підприємств близько 40% становила вартість сучасних ефективних газоочисних споруд. Зараз у світовій практиці застосовується більше десятка технологій спалювання побутових відходів. У даний час у більшості розвинених країн превалює термічний спосіб знищення ТПВ. В Японії спалюється 82% сміття, в США - 81%, в Данії - 78%.

Однак, при всіх позитивних рисах нових технологій, термічне спалювання, хоча і в меншій мірі, все ж супроводжується виділенням в атмосферу отруйних речовин. Крім вуглекислого газу, в атмосферу викидаються важкі метали, ртуть, хлоровані похідні, токсичні хлорфеноли, шлаки та багато іншого. Всі ці шкідливі речовини мають здатність осідати на землю і вбиратися рослинами, у тому числі овочами та фруктами. Вони потрапляють у Світовий океан і в питну воду. Таким чином, і на сьогодні роль ССЗ переглядається, шукаються більш екологічно безпечні способи позбавлення від ТПВ.

Комбіновані технології спалювання відходів при високій температурі забезпечують надійне знешкодження золи, шлаку і димових газів. До них відноситься, наприклад, технологія німецької фірми «Сіменс» під назвою «Піроліз - високотемпературне спалювання». Піроліз - це термічне розкладання органіки майже без участі кисню.

Перший великомасштабний завод, що працює за даною технологією, побудований в місті Вюрте (Німеччина). Новий метод поєднує в собі низькотемпературний піроліз і подальше спалювання відходів при високій температурі.

Комбінована технологія фірми «Сіменс» вигідно відрізняється від інших тим, що, по-перше, з побутових відходів отримують вторинні матеріали, паливні ресурси, придатні для використання практично без подальшої обробки. По-друге, гази, які виходять з установки, за ступенем очищення відповідають самим високим екологічним нормативам.

Сортування та утилізація ТПВ є одним з перспективних напрямків їх переробки, оскільки їх складові, самі по собі, є цінною сировиною. У розвинутих країнах намагаються більшу частину відходів переробити і менше вивозити на звалища.

Жителі самі сортують сміття перед тим, як його винести. Майже у всіх країнах Європи діють суворі правила щодо сортування сміття для подальшої переробки. В більшості країн показник використання побутових відходів перевищує 50%.[4] У той же час в Україні в якості вторинних ресурсів використовується лише близько 5% твердих побутових відходів [3].

На сьогоднішній день в Україні тільки 4 сміттєспалювальних заводи – в Києві, Дніпропетровську, Харкові, Севастополі, але працює тільки київський. А потреба потужностей з переробки твердих побутових відходів, в тому числі і сміттєспалювання, становить понад 10 млн. тонн в рік. Також нашій країні катастрофічно не вистачає потужностей з утилізації окремих складових ТПВ, зокрема, використаної упаковки та харчових відходів.

В Україні тільки в 53 з 600 міст використовується роздільний збір сміття, і тільки в 7ми містах працюють сортувальні лінії. З чотирьох сміттєспалювальних заводів України працює тільки один. Тому в нашій країні переважає складування ТПВ на звалищах і полігонах, більшість з яких давно перевантажені і стали небезпечними джерелами зараження навколишнього середовища.

Висновок. В зв'язку з колосальними обсягами накопичення ТПВ в містах України необхідно здійснити терміновий перехід від захоронення до промислової переробки ТПВ. При цьому виключити пряме спалювання сміття, зробивши акцент на його сортування з подальшою утилізацією складових або ж звернути увагу на передові технології спалювання сміття без сортування.

Для міст України з великою кількістю населення або для районів, що об'єднують

ряд невеликих міст доцільно створювати сміттєпереробні заводи. Основне завдання яких – знезараження ТПВ з виділенням всіх включень, які не компостуються, для подальшої утилізації або спалювання і складування на полігонах невеликого не утилізованого залишку. У зв'язку з цим доцільно створювати сміттєпереробні підприємства в комплексі з полігонами ТПВ, які не утилізуються та сміттєспалювальними заводами.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Гриценко А.В., Технологические основы промышленной переработки отходов мегаполиса: Уч. пособие. / А.В. Гриценко, Н.П. Горох и др. – Харьков: ХНАДУ, 2005 – 360 с.
2. Краснянский М.Е. Утилизация и рекуперация отходов: учебное пособие / М.Е. Краснянский. – Харьков: Бурун и К, Киев: КНТ, 2007. – 288с.
3. Рынок и проблемы обращения с отходами в Украине. Экспресс – анализ / [авт. тексту DECPM Group], – Киев: DECPM Group, 2010г. – 24с.
4. Энергия из мусора [Электронный ресурс] // Проект «Магма». – Электронные данные. [Челябинск поддержан решением Комитета по экологии ГД РФ: ООО Технология Металлов, 2007]. – Режим доступа: <http://aenergy.ru/1487>
5. Радовенчик В.М., Тверді відходи: збір, переробка, складування / В.М. Радовенчик, М.Д. Гомеля – Київ: Кондор, 2010. – 549 с.
6. Рекомендация по проектированию и эксплуатации заводов по сжиганию твердых бытовых отходов. 1987г. / Министерство жилищно-коммунального хозяйства РСФСР. Москва: ОНТИ АКХ, 1987. – 72с.
7. Саратов И. Е., Полимерные отходы в коммунальном хозяйстве города: Уч. пособие. / Саратов И. Е., Юрченко В.А. и др. – Харьков: ХНАГХ, 2004. – 211 с.